

ВПЛИВ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ НА НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПРОГРЕС УКРАЇНИ

Шевченко Ю.О., студентка групи УС-52, ФММ
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»,
sonechkolove86@gmail.com

Україна увійшла у десятку країн-експортерів трудових ресурсів на кінець 2018 р.. Привабливим напрямом для українців стали країни ЄС з високим рівнем розвитку, Російська Федерація та США. З України почали виїжджати висококваліфіковані працівники, особливо, які зайняті в науково-технічній діяльності. Спеціалісти покидають країну з метою пошуку більшого заробітку. Країни, які приймають українських мігрантів зацікавлені у цьому, так як вони отримують готових фахівців за низькою, по міркам Європи, ціною. Таким чином відбувається «відплив мізків», що є негативним явищем для України. Вискокваліфіковані кадри є рушійною силою НТП, тобто коли спеціалісти покидають межі країни, вони зменшують її шанси на науково-технічний розвиток.

Упродовж останніх п'яти років міжнародна міграція трудових ресурсів в Україні почала активно зростати, на кінець 2018 р. чисельність економічно активного населення працездатного віку складає 17,1 млн. осіб, питома вага трудових мігрантів за кордон зросла від 18,0% до 56,5%. Аналіз даних щодо темпу трудової міграції з України підтверджує й значне скорочення економічно активного населення працездатного віку з 19,0 млн. осіб на кінець 2014 р. до 17,1 млн. осіб на початок II кв. 2018 р., тобто воно зменшилося лише за 4 роки на 10%, що становить майже 2 млн. осіб [1].

Виділяють два основні типи прийому працівників-мігрантів. Це імміграція для постійного проживання, підставою для якої є працевлаштування, та тимчасова трудова міграція. Багато осіб, які мають статус постійного мешканця, прибули у країну перебування як тимчасові мігранти. Проте наявність дозволу на постійне перебування не означає, що згодом вони не вирішать повернутися на Батьківщину [3, с. 170].

Міжнародна міграція трудових ресурсів може бути з метою отримання освіти, що сприяє збільшенню потоків інформації до України із-за кордону, особливу цінність несуть науково-технічні знання. З 2012 р. кількість осіб, що виїхали з України навчатися до Центральної та Східної Європи зросла майже втричі [2] (рис. 1). Освітня міграція з часом може змінитися на трудову міграцію. З кожним роком все більше українців мають бажання повертатися додому та залишаються у країнах в яких навчалися з метою отримання більшого заробітку на Батьківщині.

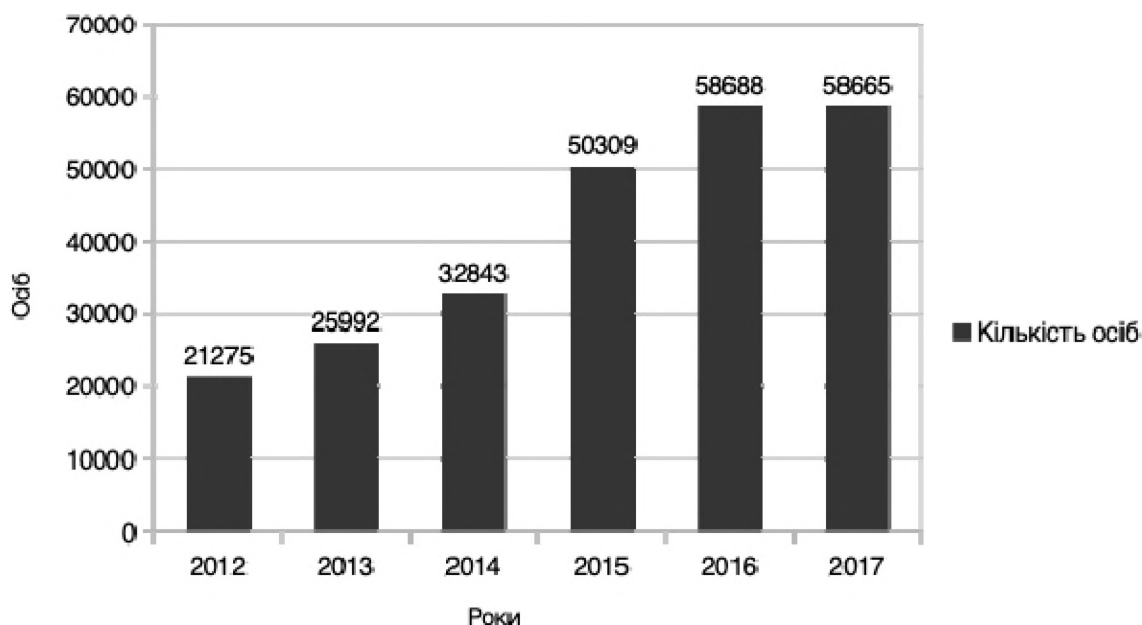


Рис. 1. Кількість осіб, що виїхали з України до Центральної та Східної Європи з метою навчання у ВНЗ
Джерело: побудовано автором на підставі [2]

Іншим видом мігрантів, які сприяють збільшенню науково-технічного потенціалу не тільки за допомогою знань та інформації, а й власного внеску до науково-технічного розвитку є працівники ТНК.

Їх співпраця з колегами на Батьківщині сприяє передачі новітніх технологій та передового досвіду, розвитку міжнародного науково-технічного співробітництва. Знання і зв'язки мігрантів сприяють збільшенню іноземних інвестицій [3, с. 51].

Міжнародне науково-технічне співробітництво України з країнами ЄС може допомогти з вирішенням багатьох проблем в економіці, наприклад збільшення міжнародного міграційного приросту трудових ресурсів, збільшення інвестиційної привабливості, залучення грошових потоків, розвиток науково-технічного потенціалу країни тощо. Міжнародні мігранти сприяють удосконаленню політичних інститутів на Батьківщині.

Найбільш привабливими європейськими країнами для українців стали такі держави як Польща, Італія, але найбільший внесок у науково-технічний розвиток України роблять саме працівники, які мігрують до Німеччини, так як у Німеччині найбільш передові технології з усієї Європи, особливо це стосується автомобільної промисловості. В США проживає 940 тисяч українських емігрантів, 500 тисяч - в Бразилії, 231 тисяч - в Італії і 230 тисяч - в Німеччині, за даними дослідження Expat Insider [4].

Згідно з вище вказаним дослідженням, середньостатистичному українському мігранту 32 роки, як правило, він добре освічений і володіє іноземними мовами. Мігрує в основному в пошуках кращих умов для життя. При цьому 72 % українців за кордоном - жінки, і тільки 28 % - чоловіки, з них 57 % трудові мігранти (18% зайняті в ІТ-сфері, 7% - в пошуку роботи, а 6% є студентами) [2].

Рівень освіти працівників-мігрантів в основному середній (64 %). Проте за даними 2017 р. частка осіб з повною, а також базовою або неповною вищою освітою порівняно з 2012 р. дещо зросла – 33,5 % проти 30,5 %. Найбільше фахівців із повною вищою освітою серед працюючих у США (58,3 %), Ізраїлі (52,5 %), Португалії (35 %), Німеччині (31,4 %). У Білорусі, Польщі, Росії, Чехії переважали мігранти з середнім освітнім рівнем [3, с. 376].

Міжнародна трудова міграція висококваліфікованих кадрів має дві сторони, як позитивну, так і негативну. Позитивним наслідком для України є те, що громадяни, які виїжджають закордон отримують досвід, який згодом можуть задіяти на Батьківщині, іншим варіантом є те, що заробітчани із-за кордону здійснюють грошові перекази своїй родині, таким чином збагачуючи державу за рахунок того, що ці кошти витрачаються у країні з якої працівник виїхав, також за рахунок податків. Так чи інакше частина грошей витрачається на Україні. Ці кошти підтримують курс національної валюти (гривні) та фінансують потреби домогосподарств. В Україні на 2018 р. сума надходжень від міжнародних трудових мігрантів досягла 11,5 млрд дол. США. Упродовж першого півріччя 2018 р. до України надійшло 1,259 млрд дол. США інвестицій (34,6 % – від Російської Федерації, 17,4 % – від Кіпру, 16,5 % – від Нідерландів). Більша частка інвестицій із-за кордону (59,6 %) направлена у фінансову та страхову сферу, 9,6 % – в оптову та роздрібну торгівлю і всього лише 8,2 % – у промисловість [2].

Негативним наслідком міжнародної трудової міграції є те, що країну покидають найцінніші ресурси – висококваліфіковані кадри, які могли внести свій вклад вдома. Першопричиною цього є невідповідність рівня заробітної плати в Україні та країнах ЄС. Для різно-робочих заробітна плата складає 600-1500 євро у місяць, для так званих “робочих рук” 1500-2000 євро в місяць, для висококваліфікованих робочих 3000-4000 євро в місяць, а в найкращому випадку їх заробітна плата може сягати до 6000 євро в місяць. Мінусом роботи закордон для іноземців є 8-16 годинний день [2].

За допомогою міжнародної міграції трудових ресурсів можна наладити зв'язки між країнами як економічні, так і соціальні. Для цього потрібно ввести зміни в правову базу, в якій буде чітко прописано права та обов'язки мігрантів, вказана норма виїжджаючих та в'їжджаючих громадян з метою заробітку. Ввести певний відсоток, який буде вираховуватися від заробітної плати мігранта та сплачуватися країною, яка приймає Батьківщині мігранта. Заключити договір між країнами, яка приймає мігрантів та їх Батьківщиною про науково-технічне співробітництво, та визначити, що на винаходи, які були зроблені працівником-іноземцем має право країна його походження. Трудові мігранти мають тенденцію залишатися у країні де працюють на постійне місце проживання, для того, щоб цього уникнути або взагалі зменшити кількість виїжджаючих закордон осіб та за їх рахунок підвищити науково-технічний прогрес, керівництву держави необхідно створити умови, які дозволять українцям розвиватися у рідній країні. Наприклад, підвищити заробітну плату фахівцям, які зайняті науковими розробками, полегшити процес патентування, забезпечити якісною матеріальною базою науковців та наукові інститути.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Education: International student mobility in tertiary education – UNESCO-UIS, 2018, 13.02.2019 – URL: <http://data.uis.unesco.org>.
3. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії: монографія / О. А. Малиновська. – К: НІСД, 2018. – 472 с.
4. Expat Insider 2018: Continuity versus Change. URL: <https://www.internations.org/expat-insider/>